

Een wandeling naar het plateau van Margraten

van krijtlandschap tot kunstmest- en cementindustrie

door Emma van den Dool

Een aantal organisaties die zich ernstig zorgen maken over de voorgenomen afgraving van het Plateau van Margraten hebben hier een wandeling uitgezet. Het zijn: De Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten; Stichting Het Limburgs Landschap; Recreatieschap Heuvelland Zuid-Limburg; Stichting Milieu-defensie Limburg en Bond Heemschut.

De routebeschrijving is bij deze organisatie te bestellen, maar ook verkrijgbaar bij de plaatselijke VVV-kantoren in Limburg, diverse horecabedrijven in Zuid-Limburg en op de NS-stations in Maastricht en Houthem/St. Gerlach en Valkenburg. De wandeling start op het station van Houthem/St. Gerlach en gaat door een prachtig stuk Zuidlimburgs landschap, maar ook langs een stuk reeds afgegraven plateau. Deze afgraving is als een waarschuwing op te vatten, voor wat er met de rest van het plateau staat te gebeuren.

De wandelaar komt over holle weggetjes en door hellingbossen. De voorjaarsbloei is hier uitbundig met bosanemonen, witte klaverzuring, muskuskruid en speenkruid. Wat later in het jaar vallen de aronskelken, bosrank en bloeiende heggerank meer op. Via het Geuldal en het krijtland van Bemelen komt men op het plateau van Margraten.

De mergelgroeves die men passeert illustreren een milieuvriendelijke vorm van mergelwinning. Zo'n groeve diende vooral voor plaatselijk gebruik. De mergel werd in de vorm van rechthoekige blokken uitgezaagd. We zien dan ook dat overal hier de huizen, boerderijen en kerken uit deze mergelblokken zijn opgebouwd. Ook het afvoerprobleem is bij deze vorm van mergelwinning veel minder een probleem, daar de mergelwinning in groeves een veelal kleinschalig bedrijf is en de blokken niet ver vervoerd hoeven te worden.

Schokkend is de enorme afgraving (ook wel open dagbouw genaamd i.t.t. de winning in groeves) van de NEKAMI die de wandelaar passeert. Hier wordt de mergel gewonnen voor de kunstmestindustrie.

Het pad waar U op loopt als U langs deze afgraving komt, is onderwerp van een geschil tussen de NEKAMI en de gemeente Margraten. De weg is eigendom van de gemeente. Aan de overzijde van de weg is de grond echter ook al in het bezit van de NEKAMI. Bovendien is de toestemming voor ontgronding van dit gebied al rond. Maar de gemeente wil de weg niet afstaan. De provincie, die de NEKAMI-plannen steunt, is nu bezig met een onteigeningsprocedure tegen de gemeente.

Vervolgens komt de wandelaar op het gedeelte van het plateau, waar de ENCI haar oog op heeft laten vallen. De ENCI wil, aansluitend aan de NEKAMI-afgraving, een 20 x zo groot gebied afgraven voor de cementindustrie. Als wandelaar ziet U om wat voor gebied het hierbij gaat.

U wandelt door een fraai cultuurlandschap met boerderijen, landbouwgronden met tarwe, mais en suikerbieten en boomgaarden, fraaie oude linden, iepen en bloeiende meidoornhagen, kronkelende zandpaden, een gerestaureerde molen (de Van Tienhovenmolen) en de buurtschappen Rooth en Wolfshuis. Om dit gebied gaat het bij de voorgenomen afgraving. De buurtschap Rooth is al voor de helft, met huizen en boerderijen, verdwenen voor de afgraving van de NEKAMI.

Aangekomen bij een fraaie oude linde met kruisbeeld krijgt U een goede indruk van het af te graven gebied. Heel in de verte ziet U een paar dorpjes liggen; de kerktorens van Groot Welsden, Sibbe, Vilt en Terblijt zijn zichtbaar. Daartussen ontstaat één groot gat tot en met het gehuchtje 't Rooth, waar we net doorgekomen zijn.

De Van Tienhovenmolen, die bijna té vrolijk is uitgedost, is te bezichtigen. Beneden is een informatieruimte over het plateau van Margraten ingericht. De romp is opgebouwd uit mergelblokken. Overal, op huizen en boerderijen komen we de affiche tegen 'Afgraven Nooit!'. Het dorpje Gasthuis, waar we doorkomen, is een beschermd dorpsgezicht. Dit zou gespaard

blijven, maar zou dan, als op een pier, uitsteken in de afgraving. Weer aangekomen bij de Geul kunnen we kiezen. Of we lopen door de hellingbossen vanaf de Geul omhoog naar Valkenburg. Of langs de Geul naar Geulhem en vandaar terug zoals we gekomen zijn.

NS Reduktie

De NS heeft voor de periode 1 mei t/m 31 dec. '79 een aantrekkelijke reductieregeling voor de plateauwandelaars. Wanneer men per trein reist kan men volstaan met het kopen van een enkele reis naar Houthem/St. Gerlach tegen het normale tarief. Op vertoon van dit kaartje kan men halverwege de wandeling in de 'Van Tienhovenmolen' of in 'Café 't Plateau' een zgn. 'voordeelcoupon' in ontvangst nemen waarmee men de terugreis gratis kan afleggen. De regeling is alleen van toepassing voor diegenen, die een normaal kaartje enkele reis tegen het volle tarief hebben aangeschaft. U reist dus voor de prijs van een enkele reis heen en terug.

Waarom deze wandeling?

De aanleiding tot deze wandeling is de bedreiging van dit gebied. Het doel van deze actie is een groot aantal Nederlanders te laten zien waar het op het Plateau van Margraten om gaat. *Niet*: om een onbewoonde vlakte, *maar*: om een fraai, golvend gestructueerd landbouwgebied, waar mensen wonen en werken en waar op het gebied van natuur en landschap en van cultuurhistorische monumenten best wat te beleven valt.

In een volgend nummer van Natura zal een uitvoerig artikel over de achtergronden van en de actie tegen de afgraving van het Plateau van Margraten opgenomen worden. Wellicht bent U er dan al wezen wandelen.

De afgraving

Ter informatie bij Uw wandeling nu alvast enige informatie over de afgraving. De ENCI (Eerste Nederlandse Cement Industrie) heeft in 1976 bij de provincie een aanvraag ingediend voor afgraving van 433 hectaren mergelland, waaruit 150.000.000 ton mergel t.b.v. de cementindustrie gewonnen moet worden.

De ENCI is sinds 1923 bezig de Sint Pietersberg af te graven, (daarvóór werd alleen on-

dergronds gewonnen), maar kan daar slechts 1991 vooruit. De werkgelegenheid wordt door de ENCI mede als argument gebruikt om de vergunning voor afgraving te verkrijgen.

Het gaat hierbij, volgens de ENCI, om ongeveer 1000 arbeidsplaatsen. Daartegenover staat echter het niet genoemde aantal arbeidsplaatsen in de landbouw en horeca, die ervoor komen te vervallen. Bovendien zal de ENCI-afgraving op het plateau een ultra-moderne worden, dus zoveel mogelijk geautomatiseerd en daardoor zo min mogelijk arbeidsplaatsen.

De ENCI is voor 100% in Belgisch/Zwitserse handen. Duitsland heeft momenteel een overproductie van cement. En zal de Kroon nu toch beslissen voor een tijdelijk economisch voordeel ten koste van een onherstelbare aantasting van het Zuidlimburgse heuvellandschap? Laten we hopen dat Den Haag de grote verbanden toch in het oog houdt, voordat over een relatief klein en éénzijdig berekend economisch voordeel beslist wordt.

De afgraving is in feite een gevolg van onze verspillingsmaatschappij. Wanneer we minder snel kaalslag plegen in de steden en niet zo maar wegen, winkelcentra en kantoren plannen op de plaats van bestaande huizen, is dat ook van belang voor Margraten. Overal kunnen we actie voeren voor behoud van het Zuidlimburgs landschap.

Adres van de schrijfster:

--

De wandelbeschrijving is verkrijgbaar bij de plaatselijke VVV-kantoren in Limburg en bij het NS-station van Maastricht, Houthem/St. Gerlach en Valkenburg. Bovendien is de folder op aanvraag verkrijgbaar bij de volgende organisaties:

Natuurmonumenten, Noordereinde 60, 's-Graveland; 035/62004

Limburgs Landschap, Begijnengang 17, Venlo; 077/40651

Bond Heemschut, N.Z. Kolk 28, Amsterdam; 020/225292

Milieufederatie Limburg, Oranjeplein 37A, Maastricht; 043/625385

Recreatieschap Heuvelland, Koningswinkelstraat 2, Valkenburg; 04406/13772